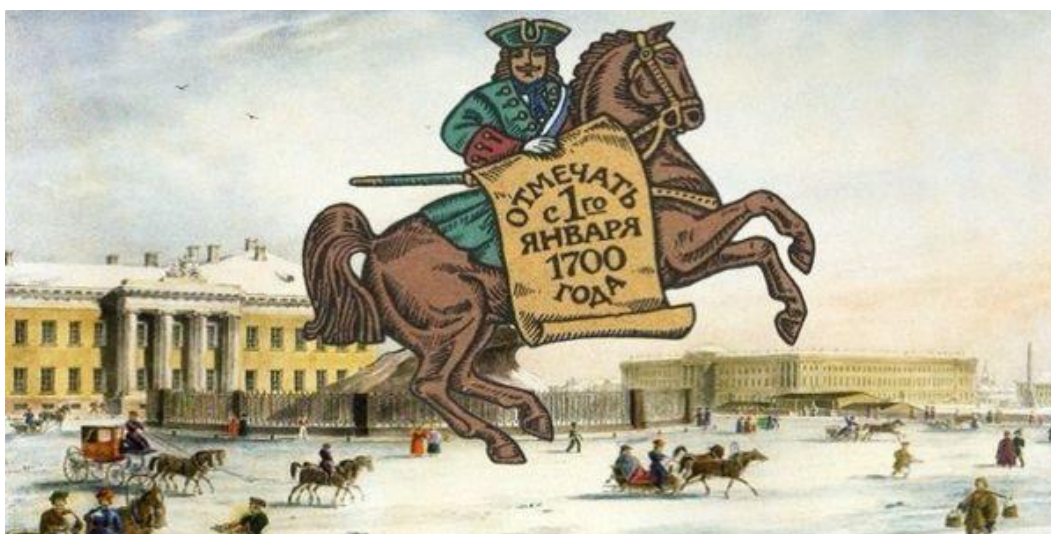

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Η ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ

Ο ρωσικός χειμώνας είναι ντυμένος στα λευκά. Το χιόνι πέφτει άλλοτε σφυρίζοντας μαζί με τον παγωμένο αέρα και άλλοτε απαλά φωτίζοντας τα πάντα με το λευκό του χρώμα και τη γαλήνια ομορφιά του. Σπίτια και δρόμοι βυθίζονται στην απεραντοσύνη του λευκού. Οι νιφάδες του χιονιού λαμποκοπούν και στροβιλίζονται στα φώτα των δρόμων, τα παιδιά γλιστρούν στα μικρά έλκηθρα, παίζουν χιονοπόλεμο και φτιάχνουν χιονάνθρωπους ενώ στο σπίτι περιμένει το γιορτινό πρωτοχρονιάτικο τραπέζι. Η πρωτοχρονιά, η χειμερινή αυτή γιορτή, είναι η αγαπημένη γιορτή των Ρώσων.

Ωστόσο το έθιμο να γιορτάζεται η αλλαγή του χρόνου τον Ιανουάριο άρχισε το 1700 μετά από τσαρικό διάταγμα. Ο τσάρος Πέτρος Α', ακολουθώντας τις ευρωπαϊκές συνήθειες, άλλαξε το χρονολογικό σύστημα που ακολουθούσε μέχρι τότε η Ρωσία, δηλαδή το Βυζαντινό σύστημα χρονολόγησης από κτίσεως κόσμου.

Έτσι έκτοτε στη Ρωσία, όπως και στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, η χρονολογία άρχισε να μετριέται από τη γέννηση του Χριστού. Για πρώτη φορά η πρώτη μέρα του χρόνου γιορτάστηκε την πρώτη Ιανουαρίου του 1700. Η αρχή του 17ου αιώνα και η πρωτοχρονιά του 1700 γιορτάστηκαν με μεγαλοπρέπεια, όπως ήταν η επιθυμία του τσάρου: με τις καμπάνες των ναών της Μόσχας να χτυπούν χαρμόсуνα, με κανονιοβολισμούς και με πυροτεχνήματα. Μέχρι τότε στη Ρωσία η έλευση του νέου έτους γιορταζόταν το Σεπτέμβριο, μετά το θέρους και τις προετοιμασίες για το χειμώνα. Η καινούργια αυτή γιορτή και η αλλαγή του χρόνου στη μέση του χειμώνα, δεν έγινε αμέσως δεκτή. Αρχικά, κατόπιν τσαρικού διατάγματος, γιόρτασαν στη Μόσχα, στολίζοντας κλαδιά από έλατα στις πόρτες των σπιτιών και συγχαίροντας ο ένας τον άλλον για τον καινούργιο χρόνο. Στους εορτασμούς που έγιναν στην κόκκινη

πλατεία συμμετείχε και ο τσάρος, έτσι εορτασμοί για την υποδοχή του νέου έτους πήραν κοσμικό χαρακτήρα. Οι επόμενοι αυτοκράτορες όχι μόνο υιοθέτησαν την καινούργια αυτή γιορτή αλλά πρόσθεσαν και νέες συνήθειες: αντάλλαξαν δώρα και ευχετήριες κάρτες, στόλιζαν έλατο και διοργάνωναν στο παλάτι χορούς.

Στη Ρωσία μέχρι και το 19ο αιώνα συνέχισε να είναι σε ισχύ το Ιουλιανό ημερολόγιο ενώ πολλές ευρωπαϊκές χώρες από το τέλος του 16ου είχαν περάσει στο καινούργιο Γρηγοριανό ημερολόγιο.

Το 1918, μετά την επανάσταση, όταν η νέα σοβιετική κυβέρνηση πέρασε στο καινούργιο Γρηγοριανό ημερολόγιο, η ρωσική ορθόδοξη εκκλησία αρνήθηκε να ακολουθήσει την πολιτεία. Μαζί με τη Ρωσική ορθόδοξη εκκλησία δεν ακολούθησαν το Γρηγοριανό ημερολόγιο και άλλες ορθόδοξες εκκλησίες, γι αυτό και το παλιό, Ιουλιανό ημερολόγιο, ονομάστηκε και ορθόδοξο. Σήμερα ενώ η πολιτεία ακολουθεί το καινούργιο ημερολόγιο η εκκλησία συνεχίζει να ακολουθεί το παλιό με αποτέλεσμα οι θρησκευτικές γιορτές να αποκλίνουν κατά 13 μέρες. Στα ελληνικά αυτή η απόκλιση ονομάζεται παλαιοημερολογιτισμός.

Στη Ρωσία γιορτάζουν τον καινούργιο χρόνο δύο φορές, την πρώτη Ιανουαρίου, όπου γίνονται οι επίσημοι εορτασμοί, αλλά και 13 μέρες αργότερα, στις 13 Ιανουαρίου σύμφωνα με το παλιό Ιουλιανό ημερολόγιο. Η γιορτή αυτή ονομάζεται

"παλιός καινούργιος χρόνος" (старый новый год), δηλαδή ο καινούργιος χρόνος με το παλιό ημερολόγιο.

Με τη γιορτή αυτή κλείνει και μια μακρά περίοδος γιορτών και διασκέδασης που αρχίζει την παραμονή της επίσημης πρωτοχρονιάς 31 Δεκεμβρίου, συνεχίζεται με τα Χριστούγεννα που γιορτάζονται στις 7 Ιανουαρίου, επίσης με το παλιό ημερολόγιο, και κλείνει με την υποδοχή του καινούργιου χρόνου με το παλιό ημερολόγιο.

Στη Ρωσία ο χρόνος αρχίζει δύο φορές και στο χάσμα αυτό των ημερών ο χρόνος είναι σαν να υπάρχει παράλληλα, ενώνοντας το παρελθόν και το παρόν, δίνοντας μια ευκαιρία για απολογισμό, αξιολόγηση και περισυλλογή. Στο χάσμα αυτό του χρόνου, ο αμείλικτος χρόνος που δεν επαναλαμβάνεται ποτέ, που δεν γυρίζει πίσω ποτέ, ίσως μας δίνει μια ακόμα ευκαιρία για ενατένιση και απολογισμό.

Συχνά, στις 31 Δεκεμβρίου, για να υποδεχτούν την καινούρια χρονιά με καθαρό σώμα οι Ρώσοι πηγαίνουν στη «баня», τη ρωσική σάουνα. Τη μέρα αυτή οι άνθρωποι προσπαθούν να τελειώσουν με όλες τις δουλειές τους, για να μην ξεκινήσουν με υποχρεώσεις το νέο έτος. Θεωρείται πως η Πρωτοχρονιά είναι σύμβολο των πνευματικών αρχών, και επομένως τη νύχτα αυτοί όλοι καλούνται να συγχωρέσουν τα σφάλματα των συνανθρώπων τους και να πουν οι ίδιοι συγγνώμη σε όσους την οφείλουν.

Οι Ρώσοι στολίζουν οικογενειακώς το δέντρο προς το τέλος Δεκεμβρίου, μετατρέποντας τη διαδικασία σε μία όμορφη τελετουργία. Κατά τη διάρκεια της ημέρας παρακολουθούν στην τηλεόραση γιορτινές ταινίες, ατάκες από τις οποίες έχουν ήδη μάθει απέξω. Γενικότερα οι Ρώσοι θεωρούν πως αν κοιμάσαι τη νύχτα της παραμονής, όλος ο χρόνος θα είναι βαρετός και επομένως φροντίζουν να περάσουν τη νύχτα αυτή με ζωντάνια και κέφι.

Κάθε χρόνο την ημέρα αυτή στις 23:55 βγάζει λόγος ο Πρόεδρος της χώρας κάνοντας μια ανασκόπηση των επιτευγμάτων της χώρας κατά την προηγούμενη χρονιά. Το έθιμο

αυτό διατηρείται από το 1976 που το υιοθέτησε ο Brezhnev. Στις 00:00 ηχούν τα κουδούνια και ο κόσμος ανταλλάζει ευχές πίνοντας σαμπάνια. Αυτοί που πιστεύουν λίγο περισσότερο στα θαύματα, γράφουν την ευχή τους σε ένα φύλλο χαρτί, το οποίο ύστερα καίνε για να διαλύσουν τη στάχτη στην σαμπάνια, πιστεύοντας πως έτσι η ευχή τους έχει περισσότερες πιθανότητες να πραγματοποιηθεί.

Σύμβολα των γιορτών είναι ο Ded Moroz (Άγιος Βασίλης) που συνοδεύεται από την εγγονή του Snegurochka (Χιονούλα). Ξεκινώντας από τις πρώτες μέρες του Δεκέμβρη τριγυρνούν στις πόλεις και στις παιδικές γιορτές μοιράζοντας δώρα στα παιδιά. Σύμβολο των γιορτών είναι και το έλατο, το οποίο αντιπροσωπεύει τη σύνδεση του ανθρώπου με τη φύση και τις ανώτερες δυνάμεις και αποτελεί σύμβολο της ανανέωσης και των νέων αρχών.

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Ατμοσφαιρικά, ο εορτασμός των Χριστουγέννων είναι πιο μυστικιστικός και οικογενειακός. Παραδοσιακά, την παραμονή της Χριστουγεννιάτικης νύχτας τα παιδιά μαζεύονται, ενδύονται σε στολές ζώων και παραμυθένιων ηρώων και επισκεπτόμενοι διάφορα σπίτια τραγουδάνε κάλαντα. Παραδοσιακά, ένα από τα παιδιά κουβαλάει ένα αστέρι, σύμβολο της γέννησης του Χριστού.

Ορισμένοι άνθρωποι νηστεύουν την παραμονή των Χριστουγέννων, μέχρι να εμφανιστεί το πρώτο αστέρι στον ουρανό. Αφότου γίνει αυτό, τρώνε «sochivo» ή αλλιώς «kutia», ένα φαγητό από σιτάρι που σερβίρεται με μέλι, παπαρουνόσπορους, φρούτα (κυρίως αποξηραμένα όπως σταφίδες) και ψιλοκομμένα καρύδια. Το «kutia» τρώγεται συνήθως μέσα από ένα κοινό μπολ, και δεν μοιράζεται σε ξεχωριστά πιάτα, με την πράξη αυτή να συμβολίζει την ενότητα. Στη συνέχεια γίνεται γιορτή σε οικογενειακό κύκλο.

Το βράδυ 7 Ιανουαρίου στρώνεται το γιορτινό τραπέζι που είναι πολύ πλούσιο για να αντέξει κανείς το αλκοόλ που προσφέρεται: Κρασί, βότκα και σαμπάνια. Το χριστουγεννιάτικο γεύμα αποτελείται συχνά από 12 πιάτα, που αντιπροσωπεύουν τους 12 μαθητές του Ιησού. Παραδοσιακά σερβίρονται τα ορεκτικά, όπως τη ρωσική σαλάτα Ολιβιέ και πολλές σπεσιαλιτέ ψαριών όπως «η ρέγγα κάτω από τη γούνα». Σφιχτά βρασμένα αυγά κομμένα στη μέση και γεμισμένα με ρέγγα, πατέ ή χαβιάρι είναι επίσης μέρος των ορεκτικών. Συνοδευτικά σερβίρονται μανταρίνια, πορτοκάλια, ελιές, διάφορα είδη πηκτής και μανιτάρια. Μετά την πλουσιοπάροχη εισαγωγή ακολουθεί το αποκορύφωμα: Χήνα ή πάπια με πουρέ πατάτας.

Στο τέλος του γεύματος, σερβίρεται συχνά και το «vzvar», το οποίο είναι ένα γλυκό ποτό φτιαγμένο από αποξηραμένα φρούτα και μέλι. Είναι ένα παραδοσιακό ρόφημα που σερβίρεται συνήθως κατά τον εορτασμό της γέννησης ενός παιδιού, και επομένως η παρουσία του στο Χριστουγεννιάτικο τραπέζι συμβολίζει τη γέννηση του Χριστού.

ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟΥ ΔΕΝΤΡΟΥ

Πριν από περίπου 300 χρόνια, ο Μέγας Πέτρος, επιστρέφοντας από ένα ταξίδι στην Ευρώπη, έφερε ένα χριστουγεννιάτικο δέντρο. Ταυτόχρονα, ξεκίνησε και το έθιμο της ανταλλαγής των δώρων. Έτσι, για δύο αιώνες, Χριστούγεννα και Πρωτοχρονιά γιορτάζονταν όπως ακριβώς και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Αλλά, η κατάσταση περιπλέχθηκε μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση.

Οι Μπολσεβίκοι, που ήρθαν στην εξουσία το 1917, άλλαξαν την παράδοση. Το νέο άθεο καθεστώς απαγόρευσε τον επίσημο γιορτασμό των Χριστουγέννων, καθώς επίσης και το στόλισμα των δέντρων. Οι πιστοί γιόρταζαν τα Χριστούγεννα κρυφά, ενώ τα μέλη του Κομμουνιστικού Κόμματος θα διαγράφονταν, σε περίπτωση που πήγαιναν να παρακολουθήσουν χριστουγεννιάτικη λειτουργία σε κάποια ορθόδοξη εκκλησία.

Λίγα χρόνια αργότερα, πάντως, τα κορυφαία στελέχη του κόμματος συνειδητοποίησαν ότι οι χειμωνιάτικες γιορτές ήταν απαραίτητες, κι έτσι αποφάσισαν να επιτρέψουν

μόνον τον γιορτασμό της Πρωτοχρονιάς, ο οποίος δεν συνδεόταν με τη θρησκεία. Επανήλθαν ακόμη και μερικές από τις παραδόσεις των Χριστουγέννων, όπως το στόλισμα του έλατου και η ανταλλαγή δώρων την ημέρα της Πρωτοχρονιάς. Ο Ντεντ Μορόζ ένας παγανιστικός χαρακτήρας των ρωσικών λαϊκών παραμυθιών, κλήθηκε να παραστεί στους γιορτασμούς της Πρωτοχρονιάς.

Το 1937 πραγματοποιήθηκε η πρώτη επίσημη γιορτή της Σοβιετικής Πρωτοχρονιάς. Εκείνη τη χρονιά, ο Ντεντ Μορόζ μπήκε στη ζωή του σοβιετικού λαού, ως ο κύριος ήρωας της Πρωτοχρονιάς, που τοποθετεί τα δώρα κάτω από τα πρωτοχρονιάτικα δέντρα. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του σαράντα, η Πρωτοχρονιά είχε γίνει αργία.

Όταν πενήντα χρόνια αργότερα κατέρρευσε το σοβιετικό καθεστώς, η γιορτή της Πρωτοχρονιάς είχε ήδη ριζώσει στη λαϊκή συνείδηση, παραμένοντας η πιο αγαπημένη γιορτή.

Την ημέρα αυτή οι οικογένειες μαζεύονται γύρω από το γιορτινό τραπέζι, και μόλις το ρολόι χτυπήσει μεσάνυχτα, ανοίγουν οι σαμπάνιες και ακολουθεί η ανταλλαγή των δώρων, τα οποία έχει κρύψει ο Ντεντ Μορόζ, κάτω από το πρωτοχρονιάτικο δέντρο.

